

September

Vijfennegentig jaar oud is Thijsse's Hof. En zó tijdloos is de aanblik die onze heemtuin biedt, dat een onschuldige wandelaar zou kunnen denken dat het er altijd zo heeft uitgezien. Dat is inderdaad een van zijn charmes: de illusie dat je er als bezoeker eventjes de wereld van alledag verlaat en een oord betreedt waar de tijd heeft stil gestaan

Veel is ook werkelijk bij het oude gebleven. De aanleg bijvoorbeeld, naar het ontwerp van Leonard Springer, met de centrale vijver en het patroon van de paden; de opzet als "instructief plantsoen", zoals Jac. P. Thijsse dat noemde; en niet te vergeten de bankjes die nu soms vreemd achteraf staan doordat de begroeiing inmiddels tot volle wasdom is gekomen en zodoende het uitzicht beneemt. Aan de andere kant: ooit was er geen instructielokaal. Ooit huisde de hovenier achterin het pannenkoekenhuisje. En ooit was er geen demonstratiestrook, u weet wel, dat langgerekte perk langs het pad aan de zuidkant van de vijver, waar de planten keurig in het gelid staan, soort bij soort, elk voorzien van zo'n groen bordje, een beetje stijf en schools.

"Schools", dat is vloeken in de kerk van Thijsse. Zelf onderwijzman, zei hij: "'Onthouden' is heel moeilijk. Doch iets 'onvergetelijks' te bewaren is een genot, en dat onvergetelijke kan zich ontwikkelen tot een ware zieschat en levensvervulling." En zijn kompaan Heimans had in verband met de door hem bedachte 'schoolwandelingen' al eind negentiende eeuw gezegd: "Geleerd of liever onderwezen wordt op de wandeling niet. (...) een der eerste voordelen is het verzamelen van herinneringen aan de reis."

Die demonstratiestrook dateert pas van 1961 en is de enige plek in Thijsse's Hof waar niet wordt gestreefd naar het tonen van gemeenschappen van planten in hun samenhang, maar waar afzonderlijke plantensoorten een plaats hebben gekregen, soorten die anders, door welke oorzaak dan ook, zouden ontbreken. Wat spontaan opkomt, wordt verwijderd, heel ongebruikelijk in de Hof. Maar hier heersen dan ook niet de plantensociologische wetten, hier heerst de schoffel. Om precies te zijn, hier heerst al ruim 25 jaar Peter van de Kolk, die nog niet zo lang geleden voor zijn inspanningen de Jac. P. Thijssepenning heeft ontvangen.

De strook dateert van 1961. Hij was het geesteskind van Jan Nijkamp, groot navolger van Heimans en Thijsse – ook qua werkkraft, en dat wil wat zeggen. Al jong actief in de NJN, later van grote invloed binnen de NNV (hij schreef later de geschiedenis van de KNNV), bioloog, leraar, hoofd ener kweekschool, daarna in Den Haag directeur van de Gemeentelijke Dienst voor School- en Kindertuinen, oprichter en redacteur van het onderwijsblad *De natuur van de maand*, columnist van het Haagse dagblad *Het Vaderland* (ongeveer 1000 stukjes), schrijver van schoolboeken (o.m. *Zien en ontdekken*) en medeoprichter en eerste voorzitter van het IVN. En dan ook nog bestuurslid van Stichting Thijsse's Hof, belast met educatieve zaken, initiator van het eerste instructielokaal en van de demonstratiestrook.

Helemaal in de geest van zijn voorgangers zag hij de essentie van goed biologie-onderwijs in "de stof *belangwekkend* maken, dus zó, dat het *gemoed* en de *geest* er aan deelnemen, dat het *beleefd* en daardoor *onvergetelijk* wordt."

Terug naar onze demonstratiestrook. Hij bestaat uit twee delen. In het korte deel, zo'n 20 meter lang, heerst een beleid van laissez-faire. Twee jaar geleden is er nieuw duinzand op aangebracht. Het hoekje met de Centauri's mocht blijven, evenals de Lange ereprijs. Daarna mocht alles wat zich uit eigen beweging aandienende zich er vestigen. Afgelopen maanden viel er zelfs Torenkruid te bewonderen, een echte zeldzaamheid. Die zal mogen blijven wanneer dit perk geschoond wordt. Want zo is het beleid hier: om de twee jaar alle begroeiing weg en opnieuw kijken wat er opkomt.

In het deel ter hoogte van de vijver, zo'n 30 meter lang, heerst een ander regime. Soort bij soort staan hier de planten die niet op eigen kracht een plaats hebben veroverd in de natuurlijke begroeiingen van de Hof. Hier kunt u er met de neus bovenop staan en ook de insecten bewonderen die er in groten getale rondscharrelen.

In dit deel van de demonstratiestrook zijn eveneens veranderingen op til. Onze hovenier wil de strakke lijnen uitbannen en in plaats daarvan de planten in sierlijke groepen presenteren, met een slingerpad erdoorheen.

U wilt weten welke planten er staan? Dat vertel ik u niet. Bezoek de Hof, ga naar de demonstratiestrook en lees de bordjes. Begin bij de Kaardebol of aan het andere eind, bij de Gevlekte scheerling. Maar vergeet dus niet: de bordjes zijn bijzaak. Laat uw gemoed aanspreken en verzamel herinneringen.

Ja, de tijd lijkt soms stil te hebben gestaan in Thijsse's Hof. "Lijkt", want de dynamiek van de natuur en de voortschrijdende inzichten van de beheerders zorgen wel degelijk voor veranderingen. Maar de beleving blijft. Om Adriaan Roland Roland Holst te citeren: even weg uit het "schrikbewind van uur en feit."

Rob van Dam

De citaten van Thijsse, Heimans en Nijkamp komen uit "Jac. P. Thijsse en de opvoeding". Nijkamp publiceerde deze beschouwing in 1965 ter gelegenheid van Thijsse's honderdste verjaardag. U vindt het op:

<http://natuurtijdschriften.nl/record/542213>

1957

1988

2012

2016